

تحقیق توانمندی حرفه حسابداری و حسابرسی با ایفای نقشی اعضای حرفه در ایجاد کلان و خرده اقتصاد

در گفتگو با دکتر رضوان حجازی

خانم دکتر رضوان حجازی را باید با صفت «اولین» معرفی کرد.

دکتر رضوان حجازی نخستین بانوی ایرانی است که در رشته حسابداری موفق به اخذ مدرک دکتری از دانشگاه تهران شده‌اند.

ایشان اولین دانشیار و اولین زن با مرتبه استاد حسابداری در ایران بوده که دارای بیش از ۳۰ سال سابقه تدریس در دانشگاه‌های معتبر این رشته می‌باشند.

خانم دکتر حجازی مقاله‌ها و تالیفات متعددی در رشته حسابداری منتشر ساخته‌اند و نقشی ارزنده و مؤثر در آموزش دانش‌آموختگان این حرفه داشته و دارند.

حسابداری

با سپاس فراوان از اختصاص وقت شما که به منظور سرگرفتن و انجام این گفتگو، برایمان فراهم آوردید، اجازه می‌خواهیم اولین پرسشمان را بدین ترتیب با شما در میان بگذاریم که نقش حسابداران و حسابرسیان مؤسسه‌های حسابرسی، سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران در توانمندسازی حرفه حسابداری و حسابرسی را چگونه می‌بینید و آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

حجازی

از جمله مواردی که باعث رشد حسابداری در دنیا بوده انجام امور حسابرسی به‌وسیله مؤسسه‌ها و جوامع و انجمنها و تشکلات حسابرسی حرفه‌ای بوده است که مطمئناً این مورد در ایران نیز واقعیت دارد. بدون شک تلاش سازمان حسابرسی و دستاوردهای آن را در توانمندسازی و ایجاد مؤسسه‌های حسابرسی دیگر که بیشتر شرکای آنها از مدیران و کارشناسان ارشد سازمان حسابرسی هستند و در طی مدت فعالیت‌های حرفه‌ای خود در سازمان چه به‌صورت تئوری و چه به‌صورت عملی از آموزش و تقویت دانش حسابداری بهره‌مند شده‌اند را نمی‌توان نادیده گرفت. سازمان حسابرسی علاوه بر تربیت نیروهای کارآمد و مؤثر، با فعالیت در جهت تدوین استانداردهای حسابداری در سطح ملی باعث ساماندهی فعالیت‌های مربوط به امور حسابداری، تدوین گزارش‌ها و نیز ادای سهم برای تشکیل جامعه حسابداران رسمی در توانمندی حرفه حسابداری کوشا بوده است.

از طرف دیگر، به‌طور قطع همه افراد فعال در حرفه و یا رشته حسابداری، تشکیل جامعه حسابداران رسمی ایران را تحقق یکی از آرمانهای متعالی تمامی حسابداران می‌دانند و زحمات مؤسسين و سختی‌هایی را که برای راه‌اندازی این تشکل حرفه‌ای بر

ارزیابیهای لازم را نیز در مورد آنان انجام دهد و بررسی لازم را از جنبه رعایت ضوابط اخلاق حرفه‌ای نیز مدنظر داشته باشد. تعامل و همکاری بیشتر با نهادهای قانونی در تدوین الزامات برای تهیه گزارشهای غیر بورسی و همکاری با مراکز علمی و آکادمیک و همچنین همکاری در تهیه بانکها و نیازهای اطلاعاتی آنان به منظور تسهیل برای بسترسازی فعالیتهای پژوهشی و فراهم کردن امکان حل مشکلات بنگاههای اقتصادی از طریق پژوهش، از دیگر مواردی است که می‌توانم در پاسخ به پرسش شما از آنها نام ببرم.

از دیگر موارد باز می‌توان به تدوین ضوابط حرفه‌ای لازم‌الاجرا و تعیین ضمانت اجرایی در رابطه با آن، تعیین شاخصهای ضوابط اخلاق حرفه‌ای به منظور قابل ارزیابی شدن آنها، نظارت بر حسن کار مؤسسه‌های حسابرسی و رتبه‌بندی مؤسسه‌های حسابرسی براساس انطباق عملکردشان با ضوابط اخلاقی، اشاره کرد.

سازمان

توانمندسازی حرفه حسابداری و حسابرسی را چگونه تعریف می‌کنید؟ آموزش و توسعه نیروی انسانی به چه معنی است؟ آیا آموزش و توسعه نیروی انسانی شرط مهم توسعه حرفه حسابداری در کشور است؟

خود هموار ساختند، هرگز فراموش نکرده‌اند. اما برای حفظ و کنترل اعضا، برای رسیدن به هدفهای این تشکل حرفه‌ای باید ضوابط محکمی اعمال شود تا فرصت طلبان و میوه‌چینان قادر به لطمه زدن بر پیکر این تشکل نگردند. چرا که کوچکترین خدشه به اعتبار اعضای محترم این جامعه از سوی سوءاستفاده‌کنندگان از حقوق مکتسبه از جامعه، در صورتی که از طرف جامعه حسابداران رسمی بدون پاسخ بماند، باعث سلب اعتماد همگان از این نهاد خواهد شد. البته ایجاد چنین تشکلهایی باعث تبدیل شغل به حرفه و تدوین و الزام به کارگیری ضوابط اخلاقی در حسابداری خواهد شد و انتظار ما هم این است که این واقعیت به طور کامل درک شده و در جهت صیانت از آن تلاش شود.

سازمان

برای توانمندسازی حرفه حسابداری و حسابرسی و قرار گرفتن حرفه در جایگاه واقعی آن در اقتصاد کشور چه خط‌مشی‌هایی را باید دنبال کرد؟

حجازی

البته با تمام تلاشهایی که تاکنون نیز از طرف سازمان حسابرسی برای اعتلای حرفه انجام گرفته است به طور حتم هنوز راهی طولانی تا سر منزل مقصود وجود دارد. لذا همت در بازنگری و نظارت بر امور مؤسسه‌های حسابرسی با اعمال مقررات و سختگیری و حفظ دیسپلین‌ها و آموزش ضوابط و اخلاق حرفه‌ای به افراد شاغل جامعه که در حرفه حسابرسی مشغول به کار هستند می‌تواند موجب شود تا نقش خود را بهتر ایفا کنند. تدوین مقررات و الزامهای قانونی به منظور برخورد با متخلفین یا سهل‌انگاریهایی که احتمالاً در بعضی موارد در حرفه حسابرسی اتفاق می‌افتد نیز موجب جلب اعتماد عمومی به حرفه حسابرسی خواهد بود.

تعیین چشم‌انداز حسابرسی در ایران و تدوین استراتژیهای حداقل ۵ ساله و نقشه راه و برنامه‌های عملیاتی در این ارتباط مبتنی بر استراتژیهای سازمان در جهت چشم‌انداز کلان اقتصادی از جمله موارد دیگری هستند که می‌تواند راهگشای مسائل باشد. سازمان حسابرسی نیز به عنوان متولی حرفه حسابرسی باید برای رده‌های مختلف حساب‌رسان آموزشهایی را در نظر گرفته و افزون بر گذراندن دوره‌های آموزشی،

تعیین چشم‌انداز

حسابرسی در ایران و

تدوین استراتژیهای

حداقل ۵ ساله و

نقشه راه و

برنامه‌های عملیاتی

می‌تواند راهگشای مسائل باشد

حجازی

بدون شک بیان این مسئله خالی از اشکال نخواهد بود که تصور شود با آموزش صرف قادر به حل مسائل و مشکلات خواهیم بود. البته این نکته را هم متذکر می‌شوم که نسبت به آموزش دیدگاههای متفاوتی می‌تواند وجود داشته باشد. از جمله اینکه نگاه شما نسبت به مخارج و هزینه‌های آموزشی نیروی انسانی چگونه باشد، موضع شما را در برابر پاسخ به این پرسش تعیین خواهد کرد.

از دید بنده این نوع مخارج در صورت انجام نیازسنجی و برنامه‌ریزی صحیح متناسب با استراتژیهای سازمان نه تنها در جهت توسعه خواهند بود، بلکه در جهت مانایی و پایداری سازمان برای رسیدن به هدفهای بلندمدت است.

اما در پاسخ به اینکه توانمندسازی حرفه حسابداری را چگونه تعریف می‌کنم برداشت من این است که موقعی حرفه می‌تواند ادعای توانمندی کند که اول، در جایگاه خود شناخته شود؛ دوم، قادر به ایفای نقش تعیین‌کننده‌اش در اقتصاد، هم در بعد کلان و هم در بعد خرد باشد. به نظر من چنانچه حسابداران نقش جهت‌دهی در سازمانها و تدوین راهبردهای سازمان از یک طرف و نقش تعیین‌کننده در تدوین بودجه صحیح در برنامه‌ریزی‌های کلان کشور را پیدا کنند توانمندی خود را به نمایش خواهند گذارد. به‌طور کلی باید توانمندی را در نیل به هدفهای حسابداری و حسابرسی تعریف کرد. از منظری که من به این قضایا می‌نگرم، توانمندی حسابداری و حسابرسی در قبول این حرفه طبق الزامات قانونی نمی‌تواند باشد، بلکه ایفای نقش تهیه اطلاعات لازم در تصمیم‌سازی عوامل درون سازمانی و ذینفعان برون سازمانی براساس استانداردهای پذیرفته‌شده است.

سازگار

سنتها و عوامل فرهنگی ناسازگار با رشد و توسعه نیروی انسانی در حرفه حسابداری ایران کدام است؟

حجازی

نبود درک صحیح از رشته حسابداری و فرار نگرفتن در جایگاه اصلی حسابداران باعث شده که نیروهای جوان مستعد و کارآمد و باهوش ایرانی بیشتر به سمت ادامه تحصیل در رشته‌هایی غیر از حسابداری روی آورند که این از نداشتن درک درست، سختی کار در این حرفه و برداشت غلط از حسابداران ایجاد گردیده و باعث شده که این اتفاق ناخوشایند شکل گیرد. شاید لازم باشد برای معرفی حرفه در سطح مدیران و مسئولان ارشد نظام، یک اقدام اساسی انجام شود و با ارائه نمونه‌های واقعی و روشها و نحوه برخورد با معضلات و مشکلات مالی به‌منظور جلوگیری از ورشکستگی یا توقف فعالیت، این اقدامها بهتر معرفی شوند. از جمله اقدامات دیگر برای معرفی این حرفه می‌تواند این باشد که در روز حسابدار، برای کارشناسان مؤسسه‌های مشاوره تحصیلی نیز جلسه‌های آموزشی در ارتباط با معرفی رشته حسابداری برگزار کرد.

جدایی بین اکادمیسینها و حرفه‌ایها نیز یکی دیگر از این موارد است؛ چنانچه این دو گروه قادر به یکپارچه‌سازی هدفهای خود شوند و راهکارهای لازم برای فعالیتهای مشترک مشخص گردد شاید بسیاری از مسائل موجود در حرفه حل شود. اینکه آموزشها با نیازهای جامعه و حرفه تطبیق ندارد ممکن است این برداشت را به‌وجود بیاورد که دانشگاهها باید فقط به این سطح از نیاز فعلی پاسخ بگویند ولی به‌نظر من اینگونه نیست.

سازگار

حرفه حسابداری چگونه می‌تواند همکاری و هماهنگی خود

موقعی حرفه می‌تواند

ادعای توانمندی کند که

در جایگاه خود شناخته شود و

قادر به ایفای نقش تعیین‌کننده‌اش در اقتصاد

هم در بعد کلان و هم در بعد خرد باشد

- رفتاری و اقتصادی،
- آشنایی با آمار و به‌کارگیری آن،
- آشنایی با مدیریت تحول،
- آشنایی با کاربرد اطلاعات در تصمیم‌سازی،
- تهیه قضیه‌های خاص بومی، و
- همکاری سازمانها و مؤسسه‌های حسابرسی در تهیه اطلاعات موردنیاز محققان علاوه بر مؤسسه‌های بورسی، از مواردی هستند که می‌توانم به آنها اشاره کنم.

سازمان

چگونه می‌توان از دانش و تجربه کشورهای دیگر در زمینه آموزش و توسعه حرفه حسابداری و حسابرسی استفاده کرد؟

حجازی

این پرسش شما در حوزه تحقیقات دانشگاهی قرار می‌گیرد و همان‌طور که می‌دانید این مسئله فقط در ارتباط با حسابداری مطرح نیست. ما در همه علوم به‌خصوص علوم انسانی، نیاز به بازنگری و تطبیق آنها با شرایط و نیازهای خود داریم. به‌کارگیری تجارب در شرایط یکسان می‌تواند مفید باشد اما ترجمه و یا انتخاب سیستمهایی که زیرساختهای آن در کشور موجود نیست و یا الگوبرداری از کشورهایی که در بسیاری از موارد با ما فاصله دارند به موفقیت نمی‌انجامد.

امروزه روشهای آموزشی نسبت به گذشته تغییرات زیادی کرده است ولی ما با بسیاری از این تکنیکها به لحاظ طی مراحل علمی فاصله داریم که امید می‌رود نسل جوان و پویای ما این شکاف را از بین ببرد.

در حرفه حسابداری باید مطالعه‌ای عمیق در بین کشورها انجام گیرد و آنچه را که در دیگر کشورها با توجه به ضرورت‌های مبتنی بر تغییرات اقتصادی در سطح بین‌المللی انجام شده و اتفاقاتی که باعث ایجاد بحران در حرفه شده و یا بی‌اعتمادی به حرفه را دامن می‌زند شناسایی کرده و از بروز آن با آموزش و تحلیل مناسب و معرفی راهکار برای رفع مشکلات قبل از وقوع به‌وسیله علائمی که از این تجربه‌ها به‌دست آمده است جلوگیری کرد.

سازمان

از حضور شما در این گفتگو بسیار سپاسگزاریم.

برای معرفی حرفه

در سطح مدیران و

مسئولان ارشد نظام

باید

یک اقدام اساسی

انجام شود

را با دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزشی گسترش دهد؟

حجازی

از مواردی که تصور می‌رود حرفه بتواند نقش لازم در این مورد را ایفا نماید اعلام نیازهای حرفه به مراکز علمی و دانشگاهها به‌منظور پیدا کردن راه‌حل برای مشکلات موجود است.

خوشبختانه امروزه بسیاری از نیروهای فعال در حرفه، خود تحصیلات عالی دانشگاهی دارند و بر امور آگاهند. از این‌رو برای تدوین برنامه‌های درسی و بازنگری دروس در رشته حسابداری نیز دانشگاه نباید از تجربه‌های افراد حرفه‌ای در رشته حسابداری و حسابرسی بی‌بهره بماند.

سازمان

حسابداران ایرانی در کدام حوزه‌های دانشی و مهارتی

مورد نیاز حرفه و جامعه کمبود دارند؟ چگونه می‌توان

چنین نیازهایی را پوشش داد؟

حجازی

- انجام تحقیقات بومی و مورد نیاز و روش تحقیق صحیح مبتنی بر شرایط بومی،
- ایده‌پردازی،
- ایجاد ارتباط با تئوریهای نوین مدیریتی،
- شناخت ابزار نوین در بخشهای مختلف حسابداری،
- تحلیل شرایط اقتصادی و آشنایی هر چه بیشتر با علوم